

Наталія ДАНЬКО,
викладач Сумського державного педагогічного університету
імені А.С.Макаренка

Проведення інтегрованого уроку музики

Одне з важливих завдань сучасної початкової школи – формування стійкого інтересу учнів до мистецтва, що є надійним засобом інтелектуального та творчого розвитку особистості.

Сучасна педагогіка акцентує важливість подолання художньої однобічності суб'єкта мистецької освіти, формування його цілісної свідомості на основі інтеграції знань. Педагогічний вплив мистецтва на особистість дитини значно посилюється за умови осягнення спільності між окремими видами художньої творчості.

Базуючись на власній творчій педагогічній діяльності, ми намагаємося здійснювати інтегроване навчання молодших школярів, виявляти педагогічні умови для повноцінного творчого розвитку особистості кожного учня засобами різних видів мистецтва та різних видів творчої діяльності. Інтеграцію при цьому розглядаємо як засіб розвитку дитячої особистості, підвищення якості сприймання мистецтвознавчого матеріалу, що сприяє формуванню цілісності знань, та форму навчальної діяльності.

Інтегровані уроки музики мають базуватися на поєднанні різних видів мистецтва, що передбачає об'єднання в ціле не лише різних видів мистецтв, а й, відповідно, різних видів мистецької діяльності. Наводимо приклад уроку музики, який проводиться з метою формування уявлення учнів про мистецтво як цілісне явище, формування навичок спостереження краси снігу, сніжинок та передачі її засобами різних видів мистецтва, з'ясування особливостей різних видів творчої діяльності митців.

Особливість уроку полягає в тому, що відбувається порівняння музичних, художніх, літературних образів; здійснюються різні види діяльності; засто-

совуються дидактичні іграшки; організовується активна творча діяльність школярів. Оскільки для молодших школярів характерною є швидка стомлюваність, варто постійно піклуватися про своєчасну зміну видів діяльності на уроках. Це дозволяє втримати увагу дітей і уникнути їх перевантаження.

Важливими організаційними етапами уроку, на які слід звернути особливу увагу, є мотивація, виконання творчих завдань, рефлексування. На уроці домінують такі методи, як порівняння, гра, навіювання тощо. Щоб сформувати стійкий інтерес учнів, варто застосовувати ігрові прийоми, ситуації, добирати ігри з елементами співу й музики, використовувати дидактичні іграшки, яскраву наочність. Дітям слід надати можливість передавати своє враження від сприйняття музичних образів засобами слова, кольору, жестів, звуків.

Ми намагаємося сформувати навчальний інтерес учнів, потребу в спілкуванні з різними видами мистецтва. Значну увагу приділяємо продуктивній діяльності, творчим завданням, поєднуємо різні види мистецької творчості, комплексне використання яких сприяє більш глибокому розвитку творчого потенціалу та формуванню цілісності знань учнів молодшого шкільного віку.

Урок музики, 2 клас

Тема. Краса сніжинок у творах митців.

Мета. Формування вміння аналізувати, порівнювати музичні, літературні, художні образи, виявляти спільне й відмінне; виховання любові до прекрасного.

Завдання.

- 1) Прослухати музичні п'єси.
- 2) Розучити пісню.

- 3) Прослухати вірші та оповідання.
- 4) Розглянути репродукцію картини.
- 5) Порівняти музичні, художні та літературні образи.
- 6) Ознайомити дітей з різними видами творчої діяльності митців.

Очікувані результати: учні порівнюють два музичні образи з літературними і художніми; усвідомлюють особливості діяльності музикантів, художників, поетів, письменників, виконують різні види музичної діяльності (спів, рухи під музику, слухання музичних творів, музична імпровізація) й порівнюють їх з іншими видами творчої діяльності.

Види діяльності: слухання, малювання, рухи під музику, спів, сприймання художніх, літературних творів, гра, малювання.

Види мистецтва, що інтегруються: музика, література, образотворче мистецтво.

Музично-дидактичний матеріал: Н.Май "Пісня сніжинок", аудіозапис пісні "Сніг кружляє" у виконанні гурту "Полум'я", музичні п'єси: П.І.Чайковський "Зимовий ранок", Р.Шуман "Взимку".

Обладнання: портрети П.І.Чайковського, Р.Шумана, репродукція картини О.Пластова "Перший сніг", витинанки, світлини, дидактичні іграшки, таблиці з новими словами, карта Світу Мистецтв та країни Музичного мистецтва.

Тип уроку: інтегрований урок-подорож.

Структура уроку:

1. Організаційний момент.
2. Мотивація учнів.
3. Актуалізація опорних знань.
4. Розспівування.
5. Слухання музичних творів.
6. Рухи під музику.
7. Перегляд репродукції картини.
8. Розучування, виконання пісні.
9. Слухання віршів та оповідання.
10. Закріплення матеріалу.
11. Витинання.
12. Підсумок уроку.
13. Рефлексування.

Хід уроку

Організаційний момент.

Вхід до класу під музику. Музичне привітання. Повідомлення теми уроку.

— Тему уроку ви дізнаєтеся, якщо відгадаєте загадку:

Ніжна зірка сніжно-біла
На руці моїй присіла.
Поки ніс її сюди,
Стала краплею води.

Красу зими можна зобразити за допомогою різних видів мистецтва. Художники на своїх полотнах відображають снігову зиму, використовуючи різнокольо-

рові фарби. Композитори, створюючи музику, використовують музичні звуки. Поети та письменники майстерно відображають красу за допомогою рідного слова, складаючи чудові вірші, оповідання, казки.

Мотивація навчальної діяльності.

Сьогодні на урок до нас завітала Чарівниця Музика. Вона прийшла з подарунками: принесла нову пісню про сніжинки, зимові музичні п'єси Р.Шумана, П.Чайковського.

На уроці ми поговоримо про казкову красу зими, будемо слухати музичні, літературні твори, співати, розглядати репродукцію картини й порівнювати художній, літературний і музичні образи, витинати сніжинку.

Чарівниця Музика пропонує вам пограти в музикантів. Сьогодні на уроці ви будете співаками, слухачами.

Актуалізація опорних знань.

Подорожуючи країнами Світу Мистецтва, ви дізналися їх назви, знаєте, за допомогою чого митці створюють свої шедеври. Щоб розпочати подорож, слід спочатку разом пригадати: Які казки, оповідання, вірші про зиму ви знаєте? Які країни є у Світі Мистецтва? За допомогою чого музиканти складають музичні твори? За допомогою чого художники передають красу навколишнього світу на своїх картинах? За допомогою чого поети, письменники створюють літературні твори?

Так, молодці! Ви всі добре пам'ятаєте, що основними засобами митців є: музичні звуки, кольори, слова.

Розспівування.

Засвоєння нових знань.

Вступна бесіда: Сьогодні, подорожуючи різними мистецькими країнами, ви побуваєте в ролі композиторів, співаків, слухачів, художників; дізнаєтесь, за допомогою чого митці відображають сніг, сніжинки й помилуєтесь красою зими. В цьому вам допоможуть різні мистецькі твори.

Біла зима ніжно вкриває землю пухкою ковдрою, співаючи коліскову рослинам і тваринам. Мороз малює чудові картини на шибках вікон, будинків, магазинів та транспорту. Які чудові візерунки! Придивіться, на що вони схожі? А сніжинки! Який це чудовий подарунок природи. Підставте долоньку та уважно розгляньте — яка краса!

Гра-подорож.

Чарівниця Музика проведе нас країною Музичного мистецтва. А щоб ми не заблукали, вона подарувала нам карту країни. Розпочинаємо нашу подорож. Закриємо оченята і уявимо себе на хмаринках, які плывуть по небу. Вони швидко принесуть нас до чарівної країни Музики.

Країна Музичного мистецтва.

Чарівниця Музика задасть питання. Якщо ви правильно відповісте, то матимете змогу рушити далі. Як називають людей, які створюють музику? Як називають людей, які виконують вокальні музичні твори, пісні? Як називають людину, що керує хором, оркестром? Як називають людей, що створюють вірші, оповідання, казки?

Молодці! Ми знову завітали до Чарівниці Музики. Вона підготувала дуже красиві музичні твори, які ми зараз з вами уважно прослухаємо й визначимо, чим же вони відрізняються один від одного.

Отже, Чарівниця Музика пропонує вам побувати у ролі слухачів. Закривайте свої оченята й уважно прослухайте музичний твір "Зимовий ранок", який написав П. Чайковський.

Який зимовий ранок ви уявили? Якого кольору музика? Який настрій викликає ця п'єса?

Наступний музичний твір "Взимку", який ми прослухаємо, написав вже відомий нам композитор Р. Шуман.

Який настрій викликає ця п'єса? Яку картину ви собі уявляли? Якою була мелодія? Чим схожі музичні п'єси, які ми сьогодні прослухали? А чим різняться вони?

Рухи під музику.

А тепер, щоб рушити далі й вийти за межі країни Музичного мистецтва, необхідно виконати завдання, яке пропонує вартовий – Скрипковий Ключ. Уявіть себе сніжинками й покажіть, як вони танцюють.

(Звучить запис пісні "Сніг кружляє" гурту "Полум'я", під яку діти виконують рухи, імпровізуючи таночок сніжинок). Триває уявна подорож мистецькими країнами й учні опиняються в країні Образотворчого мистецтва.

Країна Образотворчого мистецтва.

У країні Образотворчого мистецтва живуть художники, скульптори. Всі вони гарно малюють. Олівець-Малювець сьогодні пропонує нам переглянути репродукції картини відомого художника, на якій зображено сніг.

Перегляд репродукції картини О. Пластова "Перший сніг". Що зображено на картині? Який настрій викликає ця картина? Якими кольорами зображено сніг? Чим відрізняється настрій, який викликає картина, від настрою музичних п'єс композиторів?

Художники створюють образи за допомогою кольорів і ліній. Одне й те саме явище природи – сніжинки – композитори й художники створюють по-різному за допомогою різних засобів.

Про сніжинки навіть пісні існують. Чарівниця Музика залишила сьогодні нам ноти й слова пісні сніжинок.

Розучування пісні.

Ви вже знаєте, що в країні музичного мистецтва живуть співаки, композитори, диригенти, музиканти-виконавці. Зараз виконаєте роль співаків й розучите нову пісеньку сніжинок (розучування пісні Н. Май "Пісня сніжинок").

Молодці! Гарно справились із завданням. А чи знаєте ви, як з'являються пісні? Хто їх пише?

Пісні складаються з віршів та музики. Вірші пишуть поети, а музику до них – композитори. Наступна країна, до якої ми зараз полетимо на хмаринках – країна Літературного мистецтва. Заплющимо оченята, уявляємо себе на хмаринках і летимо до країни, в якій живуть поети, письменники, казкарі.

Країна Літературного мистецтва.

Дітей зустрічає Гномик Риторик. Він пояснює, що в цій країні живуть поети, які складають вірші, письменники, які пишуть оповідання, казкарі, які складають казки.

Ось який вірш про сніг написав поет:

Веселий сніг

Падав сніг. Падав сніг
Для усіх, усіх, усіх:
І дорослих, і малих,
І веселих, і сумних.
Всім, хто гордо носа ніс,
Він тихцем сідав на ніс.
А роззявам, як на сміх,
Залетів до рота сніг.
Вереді за комір вліз
І довів його до сліз.
А веселі грали в сніжки.
Сніг сідав їм на усмішки
І сміявся з усіма: –
Ой, зима, зима, зима!

(О. Сенатович)

Про що цей вірш? Який настрій викликає? Яким змальовує сніг поет? За допомогою якого засобу створюються вірші?

А тепер послухайте оповідання про сніжинки, яке написав письменник.

Як дзвенять сніжинки

Це було темного зимового вечора. Сонце сховалось за обрій. Зарожівів сніговий килим. Стало тихо-тихо. Замерхтіли зорі в глибокому небі. Раптом з півночі насунула чорна хмара. Пливе над снігами. Потемнів сніговий килим. Падають сніжинки на землю. Тихо лягають на поле, на ліс, на дорогу. Я прислухаюсь до тихого снігопаду і чую ніжний дзвін. Немов десь далеко-далеко бринить велика кришталева чаша, до якої доторкається срібний молоточок.

Що воно дзвенить? Іду, прислухаюсь. Дзвін лине від маленької ялинки, що росте у нас на шкільному подвір'ї. вслухаюся і дивуюся. То дзвенять маленькі сніжинки. Висять на ялинкових гілочках, доторкаються одна до другої, немов срібні дзвіночки. І дзвенять, аж місяць прислухається.

(В. Сухомлинський)

Гномик Риторик теж підготував для вас запитання: Про що розповів нам письменник? Що почув він на шкільному подвір'ї? Чи чули ви, як дзвенять кришталеві гілочки дерев взимку? Чи є дзвін сніжинок музичними звуками? За допомогою чого поет та письменник передали красу сніжинок? Який настрій у вас викликали вірш і оповідання?

Порівняйте настрої, який викликають оповідання й пісенька.

Підсумок уроку.

А тепер час повертатись до класу. (Кожен на своїй уявній сніговій хмаринці повертається до школи).

Протягом уроку ми подорожували різними країнами мистецтва. В яких країнах ви побували сьогодні? Ролі яких митців ви виконували? Які музичні твори прослухали? Репродукцію картини якого художника розглядали? Хто автор оповідання, яке ми прослухали в країні Літературного мистецтва? Як називають людей, що створюють музику? Як називають виконавців, які співають? Що вміють робити мешканці країни Музичного мистецтва? (Співати, писати музичні твори, пісні, грати на музичних інструментах, слухати музичні твори, імпровізувати).

А тепер, щоб подорож назавжди залишилась у нашій пам'яті, кожен із вас зробить паперову сніжинку. Яким чином їх витинати – ви раніше дізналися на уроках трудового навчання. Вам знадобляться ці знання й уміння, щоб швиденько, охайно зробити красиву сніжинку.

Рефлексування. Які види музичної діяльності вам подобаються найбільше? Під час наступної подорожі до країни Музичного мистецтва які види діяльності ви хотіли б виконати? Ким би ви хотіли стати у майбутньому: співаком, композитором, музикантом-виконавцем, поетом, письменником, художником?

Домашнє завдання.

Під час прогулянки спостерігайте за снігом, сніжинками. Уважно придивіться, як вони виглядають, спробуйте знайти однакові сніжинки. Допоможіть Олівцю зрозуміти, якого кольору сніг.

Виконайте завдання на вибір: Вигадайте казочку про сніжинки. Придумайте мелодію для пісні або таночку сніжинок. Спробуйте скласти вірша про сніг, сніжинки. Намалуйте зимовий пейзаж або портрет Зими.